

**ФЕДЕРІКО
АНДАХАЗІ**

КОНКІСТАДОР

РОМАН

**ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2014**

ТОЙ, ЩО ВИПЕРЕДИВ

Він обчислив точний час, за який Земля обертається навколо Сонця, та накреслив правильні мапи зоряного неба задовго до Коперника. Першим склавши мапу світу, він випередив Тосканеллі. Державці дослухалися до його мудрих думок, але коли його думка йшла усупереч непорушним догмам, його примушували відступатися силою — достоту як за два століття вчинять з Галілео Галілеєм. У час розквіту імперій він проектував храми, палаци й навіть цілі міста. Саме йому належала ідея монумента, який увінчав найвеличніший у світі собор. Випередивши на чимало років Леонардо да Вінчі, він міркував про механізми, які у його епоху видавалися безглуздими й неймовірними; утім, його правота була доведена часом. Він раніше за Христофора Колумба збагнув, що Земля є кулею й що, плывучи на Схід, можна дістатися Заходу, й навпаки. Та на відміну від мореплавця з Генуї, він ніколи не вважав західні землі східними. Він був певен, що на тому боці океану простягається новий, недослідже-

ний світ, наділений власною цивілізацією. Він особисто довів своє припущення, разом із купкою людей подавшись у подорож через океан. Йому довелося стати корабелом, і він збудував судно, що не мало подібних, і перетнув на ньому Атлантичний океан. Діставшись інших земель, він налагодив стосунки з місцевими мешканцями. Але лише тому, що не мав змоги кинутися у бій через обставини, що склалися. Він побачив, що Новий Світ знекровлений війнами, убивствами, мракобіссям і нещадною боротьбою між прихильниками різних культур. Збагнув, що державці на цих землях — достоту такі ж деспоти, як і на його батьківщині, а люди так само безправні, як і його власний народ. По собі він залишив прекрасні хроніки своїх подорожей, хоч вони здавалися так само безглуздими і неймовірними, як і хроніки Марко Поло. Він знав, що два світи неминуче зіткнуться, й остерігався, що при цьому проллється багато крові. Й він мав рацію. Він склав план, за яким кровопролиття вдалося уникнути. Він повернувся на батьківщину, здійснивши навколосвітню подорож, задовго до того, як така думка сяйнула Магелланові. Повернувшись додому, він розповів про неминучу трагедію своєму государю.

Якби його слова було почуто, історія людства стала б геть іншою. Утім, йому так і не дали ані флоту, ані армії, щоб розпочати конкісту. Він першим збагнув, що жодна імперія, якою б великою, сповненою чеснот і безкрайною

вона не була, не стерпить свавілля власного монарха. Однак його не почули. Згодом, назвавши божевільним, прирекли на вигнання, він передбачив загибель своєї імперії та руйнування міста, яке він допомагав зводити.

Він набагато раніше від інших усвідомив, що його цивілізація може уникнути загибелі лише в один спосіб: прийнявши найвеличніший в історії людства виклик, кинутися на завоювання Куаутольотлану — саме так він назвав материк, який відкрив, котрий дикуни, що мешкали там, називали Європою. Він був найобдарованішим сином Теночтитлана. Ймення його, Кетца, мало б засягати у віках. Натомість згадка про нього збереглася лише у кількох хроніках; незабаром його ім'я пішло у небуття. Однак його прагнення поєднати світи було не тільки стратегічною необхідністю: на тому боці океану він залишив жінку, яку кохав.

Усе, що описано нижче, — це хроніка часу, коли світ мав один-єдиний шанс, щоб стати іншим. І тоді, можливо, неуцтво, жорстокість, приниження та убивство не запанували б у нашому світі. Або ж — хто знає? — переможці та переможені лише б помінялися ролями. Якщо лишень пророцтва Кетци, першовідкривача Європи, не втратили своєї сили й війна, яку чимало хто вважає завершеною, не триває донині.

Досі пророцтва Кетци ніколи не були хибними.

ЧАСТИНА ПЕРША

Цей мексиканський народ важко оцінити гідно, адже так побито та зруйновано їх самих та їхні домівки, що тепер уже від минувшини нічого не лишилось. Тож вважають їх варварами, людьми нищої вартості, але, відверто кажучи, вони за державним устроєм перевершували чимало народів...

*Фрай Бернадіно
де Саагун*

1 Плавучі сади

З озера дмухав свіжий вітерець, приносячи з собою пахощі квітів, що росли на *чинáмпах* — штучних острівцях, завдяки яким ці болотні землі перетворились на велике плавуче місто. Сонце ще не зійшло — лише з'явилося червоне сяйво за горами, — але головне місто імперії вже прокинулось після нічного сну. Повсюдно снували каное, оздоблені малюнками яскраво-червоних, зелених чи жовтих птахів та змій, важко навантажені маїсом, фруктами та овоча-

ми. Ковдра оброблених земель ховала справжню будову цих острівців: стовбури дерев, скріплені тванню та глеєм, були прив'язані до багнистого дна якорями з густих коренів білої верби.

Ринкова площа, оточена мережею каналів, поволі залюднювалася — прибувало чимраз більше човнів із вантажем. Тут було саме осердя імперії мешиків, центр метрополії, куди з'їжджалися торговці з найвіддаленіших міст. На площі виставляли на продаж найдивовижніший крам, торгувалися багатьма мовами, і можна було побачити одяг з будь-яких областей імперії. Різноголосся купців, котрі один з-перед одного вихваляли свій крам, змішувалося з ритуальною музикою, що линула з храмів. Флейти та барабани сповіщали, що невдовзі почнеться церемонія, котру одні нетерпляче чекали, а інші — ненавиділи усім серцем. Це був надзвичайний день, утім, ніщо не могло завадити місту жити у звичному ритмі.

Зграя стерв'ятників аура, що замешкала на верхівці Скелястого пагорба, зачаровано прислухалася до гуркотіння барабанів — птахи мали поважні причини, аби пильнувати. Аури знали, що вони на цій церемонії є головними гостями. Стерв'ятники чекали, поки нарешті заграють *атекоколлі* — труби з видовбаних мушель, що сповістять про початок обряду. Цього дня жертвою мали стати трое юнаків та немовля. Пожирачі падла ніби відчували, що вони у цьому обряді є посередниками між людь-